

Manpowerplanning

Probleemstelling I door het CAW op de Staten Generaal Geestelijke Gezondheidszorg dd 8/2/2024

1. Welzijn van jongeren staat onder druk

Een op vijf jongeren voelt zich meermaals per week ongelukkig. Meer dan de helft kampt met psychische klachten en 22% heeft al zelfmoordgedachten gehad. Stijgende bezoekersaantallen in het JAC en de Overkophuizen. Één op vijf van de 14.000 daklozen is jonger dan 25 jaar. CAW zet in op professionele en laagdrempelige psychosociale hulpverlening als 'compagnon de route' voor jongeren op de scharnierleeftijd van 18 tot 25 jaar. Én het CAW wil meer proactieve en preventieve psychosociale hulpverlening voor kinderen vanaf 10 jaar.

2. Maak van mentaal welzijn een prioriteit.

Één op drie volwassenen krijgt te maken met mentaal onwelzijn. Één op zeven kampt met depressie of burn-out. Mentaal onwelzijn is één van de belangrijkste oorzaken van verminderde levenskwaliteit. 'Mental Health' moet de regel zijn. We moeten meer werk maken van preventie. Niet iedereen heeft nood aan een psycholoog of therapeut. Psychosociale hulpverlening vanuit hele concrete situaties en krachtgericht werken verhoogt de levenskwaliteit van kwetsbare mensen. Het CAW profileert zich als dé huisarts van het mentaal onwelzijn. Hulp binnen handbereik van mens tot mens. Meer aandacht voor de nulde en de eerstelijns psychosociale hulp. 46% van de Belgische bevolking is digitaal kwetsbaar in een wereld waarin alsmaar meer instanties enkel nog online bereikbaar zijn. Via de CAW huizen en die van de partners kunnen mensen in de Eerstelijnszone terecht voor hulp van mens tot mens.

3. Conflicten en crisissen in gezinnen en relaties.

Covid 19, de energiecrisis en de algemene stijging van de levensduurte brengen (kwetsbare) gezinnen onder druk. 64% van de Belgische gezinnen heeft het moeilijk om zijn rekeningen te betalen en de helft van de gezinnen maakt geen financiële plannen voor langer dan een maand. Daarnaast is er een zorgwekkende stijging van

fysiek en emotioneel geweld in gezinnen. Één vrouw op zeven in België heeft te maken met geweld door haar (ex)partner. 31% van 2000 leerlingen uit 41 Vlaamse scholen bleek het afgelopen jaar het slachtoffer te zijn geweest van fysiek geweld binnen de familie. De ‘Veilige Huizen’ zijn een nieuw en mooi initiatief waarin het CAW zijn rol als hulpverlener speelt. Daarnaast voorziet het CAW gezinstherapie en desgevallend directe hulp ter plaatse in gezinnen met de focus op actiegerichtheid vooral bij conflicten en geweld. Het CAW wil voor de toekomst mobiele crisisteam Intra familiaal Geweld voorzien in alle eerstelijnszones.

Probleemstelling II: Tekort aan kinderpsychiaters heeft een impact op de zorg. We helpen niet iedereen...

Snelle en adequate hulpverlening aan kinderen met “mentale” problemen?

- Je wordt als ouder geconfronteerd met een kind met mentale problemen en zoekt hulp... ?!
- In het artikel van Eva Rens et al. 2021 (Genoeg gewacht: naar een gezamenlijke aanpak van wachttijden in de Vlaamse ggz) lezen we dat de wachttijden vooral problematisch zijn voor kinderen en jongeren. Bij een vrijgevestigde psycholoog of psychiater geraak je binnen in 3 tot 6 maanden. Voor thuisbegeleiding autisme wacht je al 6 maanden tot 1 jaar. Voor een kinderpsychiatrische screening in (bv.) het UKJA sta je gemakkelijk 1 jaar op een wachtlijst. Het artikel beschrijft ook de effecten op lange termijn en de impact op de naasten van het kind.
- Het thema i.v.m. jongeren met psychische problemen op wachtlijsten is al meermaals in de media geweest (Ter zake op 21.06.2023), en toch lijkt verandering hierin een moeizaam proces te zijn.
- Volgens schattingen¹ wordt in België bij meer dan 16,3% van de adolescenten tussen 10 en 19 jaar een psychische aandoening vastgesteld volgens de definitie van de Wereldgezondheidsorganisatie. Deze schattingen zijn waarschijnlijk het topje van de ijsberg, aangezien veel kinderen niet gediagnosticeerd worden en de COVID-19 pandemie grote bezorgdheid heeft gewekt over het welzijn van jongeren (“Rapport van kinderen en jongeren met mentale gezondheidsproblemen in België”, ‘What Do You Think?’, UNICEF België, 2022). Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) is een internationaal netwerk bestaande uit wetenschappelijke instituten in diverse landen (49): Het Vlaamse netwerk beschikt momenteel over data van 10 onderzoeksronden. De meest recente HBSC-studie onthult onder meer dat een kwart van de 15-jarige meisjes zich meestal of altijd eenzaam voelt²
- Er moet evenwel opgemerkt worden dat de accuraatheid van juiste cijfers niet evident lijkt te zijn, wat we trouwens al in een rapport van het KCE in 2019 werd gesteld (KCE Reports 318A (2019)). In dit rapport (daterend voor de covid-periode) stelt het KCE dat er momenteel (op datum 2019) geen betrouwbare cijfers bestaan over de geestelijke

¹ UNICEF, The State of the World’s Children. On my mind. Promoting, protecting and caring for children’s mental health, 2021

² [October | 2023 | HBSC Vlaanderen \(Jongeren en Gezondheid\) \(ugent.be\)](#)

gezondheidszorgbehoeften van de Belgische bevolking, naast data afkomstig van waardevolle enquêtes³. In dit kader werden sedert dan wel initiatieven genomen⁴.

Hoe omgaan met een gebrek aan kinder- en jeugdpsychiater (in een algemeen ziekenhuis)?

Het tekort aan bepaalde profielen van hulpverleners is een inmiddels bekend probleem, en de nood aan hulpverleners zal zeker niet afnemen⁵. Het mag duidelijk zijn dat we uit onze courante denkkaders gaan moeten stappen om onze zorg “houdbaar” te houden, ook wat de inzet van hulpverleners betreft.

- Eén van die schaarse hulpverleners zijn de kinderpsychiaters. Binnen GZA Ziekenhuizen werken er 3 kinderpsychiaters op de dienst kinder- en jeugdpsychiater, en staan er 2 vacatures open. We bekijken dan ook hoe de hulpvragen kunnen worden opgenomen door orthopedagogen of (kinder)psychologen.
- Acute crisissituaties manifesteren zich in de regel op spoedgevallen binnen een ziekenhuis, zoals suïcidepogingen enz. De spoedgevallendienst in een ziekenhuis is soms (of steeds meer) de parkiet in de steenkoolmijn als het gaat over de opvang van pathologie die eigenlijk opgevangen had moeten worden binnen de eerste lijn, zo ook wat betreft psychische crisissituaties. Dit adequaat opvangen in een veelal drukke urgentie-afdeling is niet evident, het vraagt bovendien heel specifieke competenties van hulpverleners.
- Het KCE rapport van 2010 ‘spoedeisende psychiatrisch hulp voor kinderen en adolescenten’ meldt ook dat er geen gestructureerd aanbod is voor spoedeisende psychiatrische hulp en crisisinterventie voor kinderen en adolescenten. Binnen GZA is er geen permanentie van kinderpsychiatrische hulpverlening voor onze spoeddiensten.
- Voor volwassenen is dit er sinds vorig jaar wel, binnen intensivering van zorg zijn middelen toegekend per GGZ volwassenennetwerk om een pilootproject op te zetten waarbij spoedafdelingen ondersteund worden door hulpverleners met psychiatrische kennis en ervaring. Zo is op campus Sint-Vincentius POOS (psychiatrische ondersteuning op spoed) gestart. De collega’s vanuit dit project welke de psychiatrische permanentie voorzien op spoed, zouden heel graag ook hun expertise gebruiken voor de jongeren die zich aanmelden met psychische problemen op spoed. Maar botsen hier op de splitsing tussen - en + 18.
- Onze netwerkpartner ZNA (ZAS Netwerk, binnenkort gefuseerd) ontwikkelde op dit vlak al enkele bijkomende waardevolle initiatieven. Vanuit UKJA is een werking opgestart waarbij er ondersteuning op spoed kan zijn van een gespecialiseerd hulpverlener. Dit is wel de enige spoed in de regio waar zo’n aanbod aanwezig is.
- Daarnaast is er binnen ZNA ook het ‘mobiele psychiatrisch team 15 tot 24’ een psychiatrisch team dat psychisch kwetsbare jongeren van 15 tot 24 jaar ondersteunt in hun thuissituatie, wat van grote waarde is in de benadering van deze doelgroep. Dit kan ook invloed hebben op wachttijden en vermijdt traumatiserende opnames.
- De Vlaamse Vereniging voor Kinder- en Jeugdpsychiatrie (VVK vzw) schuift in zijn memorandum (Staten Generaal 2023) een **versterking van de tweedelijns-GGZ** naar voren als prioritair actiepoint voor de jeugd, met daarin het substantieel vergroten van de

³ Het epidemiologisch cohort BELHEALTH is een longitudinale studie bij de algemene bevolking op basis van herhaalde enquêtes bij een representatieve steekproef van volwassenen in België. Het doel is de ontwikkeling van de gezondheid en het welzijn in de post-COVID-periode te volgen en kwetsbaarheidsfactoren voor de gezondheid en de levenskwaliteit van individuen te identificeren ([Belgisch Cohort Gezondheid en Welzijn | sciensano.be](https://www.sciensano.be)).

⁴ Ondertussen zijn er wel initiatieven gestart zoals de leerstoel Public Mental Health Antwerpen aan de UA. Binnen het PMHA project is er financiering gekregen van de overheid onder de vorm van het data-capabilities project om het IPsyCare data project op te starten. In 2022 heeft Zorgnet-Icuro samen met KU Leuven, UAntwerpen, UGent en VUB de Leerstoel Public Mental Health Monitor gestart.

⁵ In zijn rapport ‘Kiezen voor houdbare zorg’ (2021) stelt de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) het al overduidelijk: doen we met elkaar niets, dan moet binnen 40 jaar 1 op de 3 Nederlanders in de zorg werken. Nu is dat nog 1 op de 7 personen.

capaciteit van de kinderteams van de Centra Geestelijke Gezondheidszorg, eveneens wat betreft de capaciteit van de mobiele Care-teams aan huis, en het inschakelen/terugbetalen van klinisch psycholoog en orthopedagoog in de tweede lijn. Multidisciplinaire werking uitbreiden kan de druk om de kinder- en jeugdpsychiater ook doen afnemen.

- Vanuit mijn huidige rol in een algemeen ziekenhuis zijn voorgaande aspecten (initiatieven als POOS, multidisciplinaire werking rond kinderpsychiaters, outreaching teams, aangepast derdelijnsbeleid etc.) cruciaal in het beantwoorden van zorgnoden bij kinderen/jeugd, maar dit kan maar echt volledig succesvol (en voldoende) zijn als al heel vroeg ingespeeld wordt op GGZ problematieken (o-de lijn vindplaatsen), en als de eerstelijnszorg versterkt wordt (ELP, huisartsen), TEJO vzw.)
- Dit alles in een meer data-driven geïntegreerd GGZ beleid, met “Mental Health in all policies”.